

Національна академія наук України
ОСТРОЗЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМ. М.С. ГРУШЕВСЬКОГО
Острозький Вищий Колегіум Національного університету
«Кієво-Могилянська Академія»

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ
ХРИСТІЯНСЬКОЇ МОРАЛІ
В ПРОЦЕСІ
ДУХОВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
УКРАЇНИ**

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції
Книга перша

Острог-1995р

Національна академія наук України

**ОСТРОЗЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДжЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМ. М.С.ГРУШЕВСЬКОГО**

**Острозький Вищий Колегіум
Національного університету
«Києво-Могилянська Академія»**

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ
ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ
В ПРОЦЕСІ ДУХОВНОГО
ВІДРОДЖЕННЯ
УКРАЇНИ**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції**

Книга перша

Острог-1995р

*Оксана Нижник, вчитель музики СШ №3
м. Рівного, аспірантка Рівненського пед-
інституту*

Духовна музика як засіб формування культури особистості

М. Реріх поділяв слово «культура» на два словосполучення: «культ» — шанування і «ур» — світло. Боротьба світла і темряви загострилась сьогодні як ніколи. Смертельна загроза нависла не тільки над екологією природи, але й над екологією людської душі. Йде психічна атака на розум і серце. І завдяки шануванню світла знищиться темрява.

«Формування музичної культури як частини духовної», — написано в пояснювальній записці до програми «Музика». Осмислення цієї мети музичного виховання в загальноосвітній школі привело до створення такої музично-педагогічної концепції, де основою є накопичення і засвоєння дитиною досвіду емоційно-моральних взаємин, відображених у мистецтві. Сучасний урок музики має розв'язувати не музично-теоретичне, а морально-естетичне завдання: пізнання людини, її пошуку істини, її роздумів про прекрасне і потворне, справедливе і несправедливе, добро і зло, а також розв'язання нею цих вічних тем буття. Це можливо через пізнання дітьми усіх відтінків людських почуттів, відображених у музиці. Особливу роль у такому пізнанні має відіграти музика духовна.

Поняття «духовна музика» трактується по-різному. Духовна музика — це музика релігійного змісту, яка виконується, звучить у храмі чи в побуті. Тобто це музика, яка супроводжує церковне богослужіння. Але існує і друге розуміння духовності. Кожен істинний твір мистецтва несе в собі вияв високого духу. І якщо через нього відчувається живий вогонь, який радісно зігріває і підносить душу, якщо серце починає хвилюватись від любові і захоплення, то такий твір є духовним. Духовність в цьому розумінні є вища гармонія, лад, вища правда і любов. Якщо музика допомагає людині розкритись, проникнутись, прилучитись до високого — вона і буде для неї духовною.

Знайомство з духовною музикою і форми її подачі можуть бути найрізноманітніші. Вчитель може розкрити зміст літургії — головного християнського богослужіння, «серця православної церкви», де музика — важлива складова обряду. Розповісти, чому спів включений у храмовий синтез мистецтв і не може існувати без нього, який порядок молитв. Можна пояснити, що таке знаменний розспів, партесний спів, тропар, кондак, стихири, детально розібрати кожен із цих видів і жанрів православного співу, навести приклади їх виконання професійними хорами. Але принципово важливим має бути не культова

форма, не професійна спрямованість вивчення, а той внутрішній зміст, той внутрішній заряд доброти і любові, який несе в собі ця музика. Духовна музика є цінною не тільки як важлива частина обряду, але і як загальнолюдська культура, яка несе нам через віки своє світло.

На розкриття духовності через музичне мистецтво спрямовані кращі зразки західноєвропейської музики, з якою знайомляться діти на уроках: арія з «Високої меси» Баха, «Лакрімоза» з «Реквієму» Моцарта, «Страсті по Матфею» Баха. Але твори вітчизняної духовної музики не менш значимі та прекрасні. Повернення до першоджерел духовності народу неможливе без переоцінки забутих творів М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Лисенка, Д. Леонтовича.

SUMMARY

The employment of sacred music, moral music, and "high art" music during music lessons in grade schools would contribute to the examination of human beings, nature, and society.

Approaching God through music of different eras, countries, religions, and church communities will reveal to students general human spirituality. It will give every child an opportunity to find his own way to knowing God better—He who is the highest Truth, Kindness, and Light.

Ірина Петрова

Реалізація принципів християнської педагогіки в історичній практиці українського народу

Вітчизняна педагогіка формувалась під значним впливом християнської духовності.

Вчительний характер християнства вплинув на формування духовного наставництва священнослужителів як своєї учительної діяльності, яка дала поштовх для розвитку феномену «пастирської педагогіки». Індивідуальна бесіда перед сповіддю мала яскраво виражений педагогічний аспект, як повчальна, душеспасительна бесіда, через яку відбувався виховний вплив на людину. Учительність як якість була обов'язковою для пастирів, тому учительна діяльність духовників була помітним явищем у церковному житті.

Формування вітчизняної педагогічної свідомості доповнювалось паралельним процесом національного самовизначення і врешті-решт знайшло своє завершення в універсально-національному характері